

MADRIDSKÁ DEKLARACE

„NEDISKRIMINACE PLUS POZITIVNÍ AKCE ROVNÁ SE SOCIÁLNÍ INTEGRACE“

My, přes 400 účastníků Evropského kongresu o osobách se zdravotním postižením, konaném v Madridu, velmi vítáme prohlášení roku 2003 za Evropský rok osob se zdravotním postižením, jako události, která musí vyústit ve zvýšení veřejného povědomí o právech více než 50 milionů Evropanů se zdravotním postižením.

V této deklaraci předkládáme naši vizi, která by měla sloužit jako koncepční rámec pro akce v rámci Evropského roku osob se zdravotním postižením a to na úrovni Evropské Unie, na úrovni národní, regionální a místní.

PREAMBULE

1. ZDRAVOTNÍ POSTIŽENÍ JE OTÁZKA LIDSKÝCH PRÁV

Osoby se zdravotním postižením mají stejná lidská práva jako ostatní občané. Článek 1 Všeobecná deklarace lidských práv uvádí: „Všichni lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti a právech.“ Za účelem dosažení tohoto cíle by měla všechna společenství respektovat odlišnosti a ujistit se, že lidé se zdravotním postižením mohou využívat všechna lidská práva: občanská, politická, sociální, ekonomická a kulturní, tak jak byla uznána v různých mezinárodních smlouvách, ve smlouvě o EU a v národních ústavách.

2. OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM POTŘEBUJÍ ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI, NE CHARITU

Stejně jako v jiných částech světa i Evropská Unie v posledních obdobích změnila svůj postoj z opečovávání osob se zdravotním postižením směrem k posilování odpovědnosti osob se zdravotním postižením v rozhodování o svém vlastním životě. Staré přístupy, které spočívaly na lítosti a zdůrazňovaly bezmocnost, jsou již neakceptovatelné. Je třeba zaměřit úsilí na uzpůsobování osob se zdravotním postižením, tak aby „zapadly“ do společnosti, za globální filozofii uzpůsobení společnosti tak, aby mohla uspokojovat potřeby všech osob, včetně osob se zdravotním postižením. Osoby se zdravotním postižením vyžadují rovné příležitosti a přístup ke všem zdrojům ve společnosti, jako jsou vzdělání, nové technologie, zdravotní a sociální služby, sport a aktivity trávení volného času, spotřeba zboží, produktů a služeb.

3. BARIÉRY VE SPOLEČNOSTI VEDOU K DISKRIMINACI A SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ

Způsob, jakým je naše společnost organizována, znamená často, že osoby se zdravotním postižením nemohou plně využívat svá lidská práva a jsou tudíž sociálně vyloučeny. Dostupná statistická data ukazují, že osoby se zdravotním postižením

mají neakceptovatelně nízký přístup ke vzdělávání a zaměstnání. To také vede k tomu, že vyšší počet zdravotně postižených žije v situacích skutečné chudoby, ve srovnání s osobami bez zdravotního postižení.

4. OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM: NEVIDITELNÍ OBČANÉ

Diskriminace, které jsou osoby se zdravotním postižením vystaveni je někdy založena na předsudcích, častěji však na tom, že jsou ve společnosti zapomenuty a ignorovány, což ústí v bariéry v prostředí a v postojích, které znemožňují těmto osobám být aktivní částí společnosti.

5. OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM TVOŘÍ ROZMANITOU SKUPINU

Stejně jako v jiných částech společnosti, i osoby se zdravotním postižením tvoří rozmanitou skupinu, a pouze politiky, které to respektují, budou fungovat. Například, lidé zcela závislí na cizí pomoci a jejich rodiny vyžadují zvláštní pozornost, protože jsou často nejvíce opomíjeni. Také ženy se zdravotním postižením a zdravotně postižení v rámci etnických minorit jsou často vystaveni vícevrstevné diskriminaci, která vzniká spojením jejich diskriminace jako zdravotně postižených a jejich diskriminace pramenící z jejich pohlaví nebo etnické příslušnosti. Pro hluché je základní otázkou uznání znakové řeči.

6. NEDISKRIMINACE PLUS POZITIVNÍ AKCE ROVNÁ SE SOCIÁLNÍ INTEGRACE

Nedávno přijatá Charta základních práv EU uznává, že k dosažení rovnosti v právech osob se zdravotním postižením je třeba kombinace práva na nediskriminaci a práva na podporu a pomoc. Tento komplexní přístup byl nosnou myšlenkou Madridského kongresu, který spojil přes 400 účastníků v březnu 2002.

NAŠE VIZE

1. Naši vizi lze nejlépe popsat jako kontrast mezi starým a novým přístupem :

a) Od přístupu ke zdravotně postiženým jako k objektu pro charitu ..... k přístupu ke zdravotně postiženým jako k poživatelům lidských práv

b) Od přístupu ke zdravotně postiženým jako k pacientům ..... k přístupu ke zdravotně postiženým jako k nezávislým občanům a spotřebitelům

c) Od přístupu, kdy o zdravotně postižených rozhodují úředníci ..... k přístupu kdy zdravotně postižení o svých právech rozhodují samostatně s vlastní odpovědností

d) Od zaměření na jednotlivé složky fyzického postižení ..... k odstranění bariér, přehodnocení sociálních norem, politik, kultury a k podpoře dostupného prostředí

e) Od vidění osob se zdravotním postižením jako závislých a nezaměstnatelných .....ke zdůraznění jejich možností a zavedení aktivních nástrojů podpory

f) Od konstruování ekonomických a sociálních opatření pro některé ..... ke konstrukci přizpůsobitelného prostředí pro všechny

g) Od nadbytečné segregace ve vzdělávání, zaměstnávání a jiných sférách života ..... k integraci osob se zdravotním postižením do hlavního proudu

h) Od pojímání otázek osob se zdravotním postižením jako úzce zaměřených otázek pro speciální politiky ..... k zahrnutí těchto otázek do všeobecné vládní politiky

2. SPOLEČNOST SCHOPNÁ INTEGRACE PRO VŠECHNY

Přijetí této vize prospěje nejen zdravotně postiženým, ale celé společnosti. Společnost, která vylučuje řadu svých členů je ochuzená. Akce pro zlepšení podmínek pro zdravotně postižené povedou k vytvoření flexibilního prostředí pro všechny. „Co je dnes vykonáno pro zdravotně postižené, bude zítra užitečné pro všechny“.

My, účastníci Evropského kongresu o osobách se zdravotním postižením, konaném v Madridu, sdílíme tuto vizi a žádáme všechny odpovědné, aby považovali rok 2003 jako Evropský rok osob se zdravotním postižením za začátek procesu, který uvede tuto vizi v realitu. 50 miliónů Evropanů se zdravotním postižením očekává, že dáme impuls k tomuto procesu.

NÁŠ PROGRAM K DOSAŽENÍ TÉTO VIZE

1. PRÁVNÍ USTANOVENÍ

Bez odkladu musí být přijata komplexní antidiskriminační legislativa k odstranění existujících bariér a zamezení vzniku nových bariér, které by mohly bránit zdravotně postiženým v jejich vzdělávání, zaměstnávání a přístupu ke zboží a službám, a které by mohly zdravotně postiženým bránit v dosahování jejich plného potenciálu v sociální integraci a nezávislosti. Nediskriminační ustanovení, článek 13 Smlouvy o ES, umožňuje, aby tyto procesy probíhaly na komunitní úrovni jako příspěvek ke skutečně bezbariérové Evropě.

2. ZMĚNA POSTOJŮ

Antidiskriminační legislativa může přispět ke změně postojů ke zdravotně postiženým. Právo však není vše. Bez silného příspěvku celé společnosti, včetně aktivní účasti osob se zdravotním postižením na ochraně svých práv, legislativa zůstane nenaplněna. K seznamování s legislativou, ke zvýšení pochopení potřeb a práv osob s postižením a k boji proti předsudkům je potřeba veřejného vzdělávání.

3. SLUŽBY, KTERÉ PODPORUJÍ NEZÁVISLÝ ŽIVOT

Dosahování cíle rovnoprávnosti také vyžaduje, aby všechny zdroje byly upravené tak, aby vyhovovaly potřebám osob se zdravotním postižením s ohledem na jejich právo na nezávislý život. Mnoho zdravotně postižených potřebuje podpůrné služby v každodenním životě. Tyto služby musí být založeny na potřebách osob se zdravotním postižením, musí být integrovány do společnosti a nesmí být zdrojem segregace. Taková podpora je v souladu s evropským modelem solidarity – modelem, který zdůrazňuje naši společnou odpovědnost za jiné, a to zejména za ty, co potřebují pomoc.

4. PODPORA RODINÁM

Rodiny zdravotně postižených, zejména zdravotně postižených dětí a osob s úplnou závislostí na pomoci jiného, hrají základní roli ve vzdělávání a sociální integraci těchto osob. S ohledem na to tyto rodiny potřebují od veřejných orgánů odpovídající opatření, tak aby svou pomoc mohly vykonávat co nejvíce integrujícím způsobem.

5. ZVLÁŠTNÍ POZORNOST ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝM ŽENÁM

Evropský rok osob se zdravotním postižením může být ideální příležitostí pro pohled na situaci zdravotně postižených žen z nové perspektivy. Sociální vyloučení zdravotně postižených žen plyne nejen z jejich zdravotního postižení, ale též z důvodu jejich pohlaví. Opatření k odstranění vícevrstevné diskriminace zdravotně postižených žen musí být kombinací opatření politiky hlavního proudu a pozitivní akce, které budou konzultovány se zdravotně postiženými ženami.

6. ZAHRNUTÍ OTÁZEK ZDRAVOTNÍHO POSTIŽENÍ DO HLAVNÍHO PROUDU

Osoby se zdravotním postižením musí mít přístup k běžným zdravotním, vzdělávacím, pracovním a sociálním službám a ke všem příležitostem, které jsou k dispozici osobám bez zdravotního postižení. Implementace tohoto integrujícího přístupu vyžaduje změnu současné praxe v několika úrovních. Za prvé je potřeba zajistit, aby služby pro zdravotně postižené byly koordinovány v rámci a mezi jednotlivými oblastmi života společnosti. Přístupové potřeby různých skupin zdravotně postižených musí být zvažovány při plánování procesů a nikoliv až následně. Potřeby osob se zdravotním postižením a jejich rodin se liší, a je proto třeba volit komplexní přístup, který bere v úvahu celou osobnost a jednotlivé aspekty jejího života.

7. ZAMĚSTNÁNÍ JAKO KLÍČ K SOCIÁLNÍ INTEGRACI

Musí být vynaloženo zvýšené úsilí k podpoře přístupu zdravotně postižených k zaměstnání, nejlépe na hlavním pracovním trhu. To je jedna z důležitých cest k prevenci sociálního vyloučení a k podpoře nezávislého života a důstojnosti. To vyžaduje nejen aktivizaci sociálních partnerů, ale také veřejných úřadů, které musí posilovat již existující opatření.

8. NIC O ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝCH BEZ ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝCH

Evropský rok 2003 musí být příležitostí k zapojení zdravotně postižených, jejich rodin, jejich zástupců a sdružení do rozšířeného politického a sociálního rámce na všech úrovních společnosti, který povede k zavázání vlád k dialogu, rozhodování a pokroku v otázkách rovnosti a integrace.

Všechna opatření musí být přijata v koordinaci s příslušnými zástupci zdravotně postižených. Participace nesmí spočívat jen v přísunu informací a seznámení s rozhodnutími. Naopak, vlády musí na všech úrovních rozhodování zajistit, aby se zdravotně postižení prostřednictvím svých organizací podíleli na plánování, zavádění, monitorování a vyhodnocování všech opatření.

Silná vazba mezi vládami a organizacemi zdravotně postižených je základním předpokladem pro nejefektivnější pokrok k dosahování rovných příležitostí a sociální integrace.

K usnadnění tohoto procesu musí být posílena kapacita organizací zdravotně postižených, a to skrze vyšší alokaci zdrojů, které jim umožní posílit jejich management a kapacitu pro pořádání kampaní. To též zahrnuje odpovědnost na straně těchto organizací za průběžné zvyšování jejich úrovně rozhodování a reprezentativnosti.

NÁVRHY NA OPATŘENÍ

Evropský rok osob se zdravotním postižením 2003 musí znamenat krok vpřed v agendě týkající se zdravotně postižených a jako takový vyžaduje aktivní podporu na všech úrovních v rámci širokého partnerského přístupu. Za tím účelem činíme konkrétní návrhy pro všechny úrovně rozhodování. Tyto akce by měly započít v rámci Evropského roku a pokračovat dále, přičemž jejich úspěch by měl být průběžně vyhodnocován.

1. ORGÁNY EU, NÁRODNÍ ORGÁNY V ZEMÍCH EU A KANDIDÁTSKÝCH ZEMÍCH

Veřejné orgány by měly jít příkladem a tudíž jsou prvním, avšak nikoli jediným, odpovědným v tomto procesu. Měly by :

- revidovat současný rozsah právního rámce na úrovni EU i na národní úrovni, který má zabránit diskriminaci v oblastech vzdělávání, zaměstnávání a přístupu ke zboží a službám
- iniciovat vyhledávání bariér, které zabraňují zdravotně postiženým plně participovat ve společnosti a přijmout opatření nezbytná k nápravě
- revidovat služby a dávky zdravotně postiženým a ujistit se, že tyto politiky slouží zdravotně postiženým v udržení se anebo v získání rovnocenného postavení ve společnosti ve všech oblastech života zdravotně postižených

- vyhledávat násilí a zneužívání páchané na osobách se zdravotním postižením, se zvláštním zájmem na osoby žijících ve velkých ústavech
- posilovat legislativu, která podporuje dostupnost a zajištění, aby osoby se zdravotním postižením měly stejná práva v přístupu k veřejným a sociálním službám jako ostatní
- přispět k podporování lidských práv osob se zdravotním postižením na celosvětové úrovni aktivní účastní v přípravě Konvence OSN o právech osob se zdravotním postižením
- přispět k situaci zdravotně postižených v rozvojových zemích zahrnutím sociální integrace jako cíle národních a evropských rozvojových kooperačních politik .

2. MÍSTNÍ ORGÁNY

Evropský rok 2003 musí být prováděn především na místní úrovni, kde jsou tyto otázky blízké všem občanům a kde organizace zdravotně postižených nebo organizace pro zdravotně postižené vykonávají nejvíce práce. Ke zvýraznění podpory, zdrojů a aktivit na místní úrovni musí být vyvinuto veškeré úsilí.

Místní úřady by měly integrovat potřeby zdravotně postižených do městských a komunitních politik, včetně politik pro vzdělávání, zaměstnávání, bydlení, dopravu, zdravotní a sociální služby, přičemž musí být brána v úvahu různorodost osob se zdravotním postižením, m.j. starých občanů, žen a migrantů.

Místní úřady by měly přijmout místní akční plány pro osoby se zdravotním postižením ve spolupráci s představiteli těchto osob a ustanovit místní výbory k organizaci akcí v rámci Evropského roku 2003.

3. ORGANIZACE ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝCH

Organizace zdravotně postižených, jako reprezentanti těchto osob, mají hlavní odpovědnost za zajištění úspěchu Evropského roku 2003. Musí se považovat za vyslance Evropského roku 2003 a aktivně spolupracovat s odpovědnými činiteli navrhuje konkrétní opatření a snažíce se založit dlouhodobé partnerství tam, kde dosud neexistuje.

4. ZAMĚSTNAVATELÉ

Zaměstnavatelé by měli zvýšit své úsilí k zahrnutí, udržení a podpoře osob se zdravotním postižením ve svých pracovních týmech a k přizpůsobení svých produktů a služeb tak, aby byly dostupné zdravotně postiženým. Zaměstnavatelé by měli revidovat své vnitřní praktiky a ujistit se, že nic z nich nebrání zdravotně postiženým v požívání rovných příležitostí, Organizace zaměstnavatelů mohou přispět k tomuto úsilí sběrem mnoha dnes již existujících příkladů dobré praxe.

5. ODBORY

Odbory by měly zvýšit své úsilí k přispění k zaměstnávání osob se zdravotním postižením tím, že se ujistí, že ve své práci odpovídajícím způsobem zastupují též zaměstnance se zdravotním postižením. Odbory by měly revidovat své vnitřní politiky a ujistit se, že nic z nich nebrání zdravotně postiženým v požívání rovných příležitostí.

6. MÉDIA

Média by měla vytvořit pevné partnerství s organizacemi osob se zdravotním postižením, které by mělo sloužit ke zlepšení informovanosti o zdravotně postižených v hromadných sdělovacích prostředcích. Více informací v hromadných sdělovacích prostředcích o zdravotně postižených by mělo být věnováno rozpoznávání existence lidské různorodosti.

V otázkách týkajících se zdravotních postižení by se média měla vyhnout opečovatelským a ponižujícím přístupům, ale měla by se zaměřit na bariéry, kterým musí zdravotně postižení čelit a na pozitivní přínos, který mohou zdravotně postižení pro společnost znamenat, když se tyto bariéry překonají.

7. ŠKOLSKÝ SYSTÉM

Školy musí hrát hlavní roli v rozšiřování přístupu porozumění a akceptování práv osob s postižením, pomáhat v odstranění strachu, mýtu a nevhodných přístupů a podporovat úsilí k chápání individuality se zaměřením na zdravotní postižení mezi námi a k pozitivnějšímu chápání odlišností.

Školy a university by měly ve spolupráci s aktivisty v otázkách zdravotního postižení pořádat přednášky a workshopy pro novináře, reklamní experty, architektky, poskytovatele rodinné péče, dobrovolníky a členy místních vlád.

8. SPOLEČNÉ ÚSILÍ, KE KTERÉMU KAŽDÝ MŮŽE A MĚL BY PŘISPĚT

Zdravotně postižení by se měli účastnit všech oblastí života, a to vyžaduje, aby všechny organizace revidovaly svou praxi a ujistily se, že jsou organizovány tak, aby zdravotně postižení jim mohli přispět a aby z nich mohli čerpat užitek. Příklady takových organizací jsou: organizace spotřebitelů, organizace mládeže, náboženské organizace, kulturní spolky, jiné sociální organizace, které reprezentují zvláštní skupiny občanů. Tyto otázky by měly být brány v úvahu též při správě takových míst jako jsou musea, divadla, kina, parky, stadiony, kongresová centra, nákupní centra a pošty.

My účastníci Madridského kongresu podporujeme tuto Deklaraci a zavazujeme se široce ji rozšiřovat, tak aby mohla zapustit kořeny a povzbuzovat příslušné činitele, aby podporovali tuto deklaraci před, v rámci i po Evropském roku 2003. Podporou této deklarace vyjadřují organizace otevřeně svůj souhlas s jejími cíli a zavazují se přijmout akce, které přispějí k procesu, který přinese skutečnou rovnost pro osoby se zdravotním postižením a jejich rodiny.

